

Y.S.D

(118)

290

۳۴
۱۳۱۶/۲۵

نظامنامه

داخلی مجلس

شورای ملی

کتابخانه
کتابخانه

سنه ۱۳۲۸ هـ

مطبعه « فاروس »

محل	صفحه	فهرست نظامنامه داخلی مجلس
۱	۱	در باب ستر بیست
۲	۵	بیست و یکم
۳	۷	شعبات کمیونیها را پررنگها
۴	۲۰	در احوال قازنی و از طرف دولت پشنگها
۵	۲۳	در چهار قازنی و از طرف اعضا مجلس پشنگها
۶	۲۸	در باب استیضاح و استعلامات لزوم ذرا
۷	۳۲	در باب استعلامات
۸	۳۳	در باب بحثات لواحق قازنی و اصلاحات
۹	۳۸	در باب عراقین
۱۰	۴۲	در مورد و فوری
۱۱	۴۷	طریقه را بر دادن
۱۲	۵۵	در باب بعضی ترتیبات را چه بر آید و نیز احوالات
۱۳	۵۸	ترتیب جلسات
۱۴	۶۴	در باب غیبت و مخصر
۱۵	۶۷	در باب تنظیم مجلس
۱۶	۷۴	در باب خارجیه مسابقات
۱۷	۷۷	در باب نظم داخلی و خارجیه مجلس
۱۸	۷۹	در باب استغراق

الحاقیه
 درگاه پادشاهی مستقیم است و در این باب هیچ بری را در خواست

نظامنامه داخلی

مجلس شورای ملی

فصل اول

ریاست سنی - هیأت رئیسه موقتی

رسیدگی باعتبار نامها

ماده اول - در اولین جلسه مجلس پس

از افتتاح چه در دوره تقنینیه وجه در دوره اجلاس

مقبره مرحوم حاج شیخ حادی نجم آبادی و خاندان

(۲)

سالنامه مسن ترین نمایندگان بمقام ریاست نشسته و چهار نفر از جوانترین اعضاء حاضره تا انتخاب هیأت رئیسه دائمی بسمت منشی گری معین می شوند

ماده دوم - در ابتدای دوره تقنینیه در همان

جلسه اول فوراً پس از تعیین رئیس سنی در مجلس علنی با کثرت تام یک رئیس و دونایب رئیس که هر سه موقتی هستند متوالیاً با انتخاب فردی معین می شوند هرگاه در دونوبت اکثریت تام بدست نیامد دونوبت ثالث آن کس که نسبتاً اکثریت دارد منتخب است اهم از اینکه در نوبت اولی و ثانی در مورد او رأی داده یا نداده باشند

اگر عده آراء در مورد چند نفر مساوی شد یک نفر از آنها بحکم قرعه منتخب خواهد شد

برای استخراج آراء سه نفر از اعضاء بحکم قرعه معین می شوند و پس از اتمام عمل نتیجه را رئیس

سنی اعلام می کند

ماده سوم - رئیس موقتی فوراً بمقام خود

جلوس نموده پس از آن بحکم قرعه نمایندگان حاضره را بشش شعبه متساویه تقسیم می کند

بعد از تقسیم نمایندگان بشعبات متساویه هر چند نفری که باقی بمانند یا بعد برسند مرتباً از شعبه اول يك يك بشعب افزوده می شوند

ماده چهارم - شعبات بدون فوت وقت برسیدی

اعتبار نامه ها و تشخیص صحت و سقم انتخابات شروع می کنند بدین طریق که اعتبار نامها و صورتهای مجلس انتخابات بترتیب حروف تهجی حوزه های انتخابیه و بطور تساوی مابین شش شعبه تقسیم می شوند

هر يك از این شعب باید يك مخبر از برای دادن راپورت انتخاب نماید

هر يك از شعبات برای تسهیل امر و سرعت عمل می تواند از میان خود بحکم قرعه يك یا چند کیسبون که هر يك اقلاً مرکب از سه نفر باشد معین کند و بی بالاخره رسیدگی در خود شعبه بعمل آمده راپورت آن شعبه بتوسط مخبر بمجلس داده می شود

ماده پنجم - پس از آنکه مخبرین راپورتهای

شعب را در مجلس قرائت نمودند در مورد انتخاباتی که صحت آنرا شعبات تصدیق نموده و در مجلس معارض ندارند مجلس برای هر يك جدا گانه رأی می دهد و رئیس اسامی آنهائی که صحت انتخابشان محقق شده اعلام می کند

در صورتیکه راپورت شعبه مشعر بر عدم صحت انتخابی باشد یا اینکه در باب انتخاب شخصی از بین نمایندگان معارضی باشد مباحثه آن در همانروزیکه راپورت قرائت می شود واقع نخواهد شد

ماده ششم - نمایندگان که هنوز صحت و سقم انتخاباتشان محقق نشده است حق نطق و دادن رأی را دارند ولی چه در شعبه و کمیسیون و چه در مجلس در مورد انتخاب خودشان نمیتوانند رأی بدهند و طرح قانونی هم نمیتوانند پیشنهاد کنند در صورتیکه پذیرفتن نماینده بموجب رأی مجلس بعهده تعویق افتاده باشد نماینده مزبور در هیچ امری حق دادن رأی ندارد

فصل دوم

هیئت رئیسه دائمی

ماده هفتم - وقتیکه صحت اعتبار نامه سه ربع نمایندگان حاضر تصدیق شد میتوان با انتخاب هیأت رئیسه دائمی شروع نمود

ماده هشتم - هیأت رئیسه دائمی مرکب است از یک رئیس و دو نایب رئیس و چهار منشی و سه مباشر که یک نفر از آنها رئیس دفتر خواهد بود انتخاب رئیس و نواب رئیس و منشیان و مباشرین موافق ماده (۲) خواهد بود باستثنای آنکه تعیین منشیان و مباشرین بطریق انتخاب جمعی است

ماده نهم - هیأت رئیسه دائمی تا شش ماه در مشاغل خود باقی است و همه ساله در چهار دهم میزان و چهاردهم حمل تجدید انتخاب بعمل می آید

ماده دهم - در موقع افتتاح مجلس که عبارت از اول هر دوره اجلاس است پس از انتخاب هیئات رئیسه دائمی موافق اصل (۱۰) قانون اساسی مجلس خطابه بحضور اعلی حضرت هایونی عرض میکند و در ضمن دایر شدن مجلس را اطلاع میدهد

ماده یازدهم - اگر رئیس قبل از انقضای مدت ریاست استعفا یا فوت نمود مسن ترین نایبان رئیس مجلس را مضمقند و استعفا نامه را قرائت یا فوت را اعلام کرده مجلس را ختم می کند و در ظرف سه روز در تحت ریاست همان نایب رئیس مجدداً مجلس منعقد و بطوریکه در ماده (۸) ذکر شد رئیس انتخاب میشود

فصل سیم

شعبات کمیسیونها - راپورتها - اسناد و نوشتجات

ماده دوازدهم - شعبی که بر طبق ماده (۳) تشکیل یافته هر سه ماه سه ماه بطور قرعه تجدید میشوند مقصود عمده از تشکیل این شعبات آن است که هر وقت مطلب یا لایحه یا طرح قانونی پیشنهاد مجلس می شود رجوع بشعبات بکنند که در آنجا ملاحظه و مذاقه شده و اگر تشکیل کمیسیونی لازم آید هر یک

از شعبات پس از مذاکرات و مباحثات موافق عمده که مجلس معین کرده است برای عضویت کمیسیون انتخاب کنند و نیز هر وقت کمیسیونی باید تشکیل شود رجوع بشعبات میشود که اعضای آنرا از بین خود انتخاب کنند مگر اینکه بترتیب ماده (۲۲) عمل شود رئیس و منشی هر شعبه مطابق ماده دوم انتخاب میشوند در موقع مذاکرات یا انتخابات بدون اینکه نصف بملاوه يك نفر حاضر باشند نباید رأی بدهند انعقاد شعبات تا وقتی که رئیس آن معین نشده است بر عهده رئیس مجلس است

ماده سیزدهم - شعبات در کارهای خودشان باید موافق دستوری که مجلس معین کرده است رفتار نمایند و در هر جلسه باید صورت مجلسی از مذاکرات خود ترتیب داده و اسامی اشخاصیکه حاضرند در صورت مزبوره ذکر شود

ماده چهاردهم - در شعبات شروع مذاکره

طرح یا لایحه قانونی ممکن نیست مگر ۲۴ ساعت بعد از آنکه آن لوایح یا طرحهای قانونی توزیع شده باشند باسقتنای موافقی که فوریت آن از طرف مجلس تصدیق شده باشد

ماده پانزدهم - مجلس شورای ملی هر شش

ماه مقارن تجدید انتخاب هیئات رئیسه هفت کمیسیون از میان خود بطریق انتخاب جمعی معین می کند که اسامی آنها از قرار تفصیل ذیل و هر يك نظر بتعیین مجلس مرکب از شش الی دوازده عضو است

اولاً کمیسیون خارجه

ثانیاً کمیسیون داخله

ثالثاً کمیسیون نظام

رابعاً کمیسیون عدلیه

خامساً کمیسیون قوانین مالیه

سادساً کمیسیون معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
سابعاً کمیسیون پست و تلگراف و فواید عامه و فلاحت و تجارت و صنایع

این کمیسیونها بهجوجه با سایر کمیسیونهایی که ممکن است مجلس تشکیل آنها را رأی دهد منافات نخواهد داشت

ماده شانزدهم - در ابتدای هر دوره

اجلاسیه سالانه هر يك از شعبات يك نفر عضو برای کمیسیون محاسبات مجلس معین می نماید و تمام محاسبات راجعه بمجلس بهمه این کمیسیون است چنانکه ذکر خواهد شد هیچ يك از اعضاء هیئات رئیسه نمی تواند در این

کمیسیون بسمت عضویت معین شود

ماده هفدهم - در رأس هر سه ماه

در موقع تجدید شعبات يك کمیسیون شش نفری موسوم

بکمسیون عرایض و مرخصی و یک کمیسیون دیگری
مرکب از شش یا دوازده نفر موسوم بکمسیون
مبتکرات معین می شوند

ماده هیجدهم - یک کمیونی موسوم

بکمسیون بودجه مرکب از هیجده نفر در اول
هر دوره اجلاسیه سالیانه از شعبات معین می شود
در جلسات این کمیسیون اعضاء حاضر و غایب و
معذوره معین و فردای آن روزاسامی آنها در روزنامه
رسمی درج خواهد شد

مطالب ذیل راجع باین کمیسیون است

- (۱) تمام مطالب راجعه ببودجه سال بعد
- (۲) تمام لواایح یا طرح قانونی که موجب تغییر دخل
و خرج سال بعد است

ماده نوزدهم - اگر لواایح یا

طرحهای قانونی که متضمن تقاضای وجوه اضافی یا
فوق العاده سال جاریه یا گذشته است بمجلس پیشنهاد
شد آن لواایح و طرحها باید بکمسیون بودجه سال
اخیر رجوع شود مگر در صورتیکه دوره تقنینیه بسر
آمده و طوری شود که انعقاد کمیسیون سال قبل ممکن
نباشد در چنین موقع لواایح فوق رجوع بکمسیون
بودجه موجود می شود

ماده بیستم - مجلس همیشه می تواند

رسیدگی لواایح و طرحهای قانونی را که در ماده
(۱۹) و فقره ثانی ماده (۱۸) ذکر شد بکمسیون
مخصوص دیگری رجوع نماید ولی چنین کمیسیون
مخصوص که مامور رسیدگی لواایح مزبوره است فقط
باید در کلیه لایحه رایورتی بدهد بدون آنکه بتواند
در باب خرج عقیده پیشنهاد نماید

هرگاه رأی کمیسیون مزبور با لایحه مساعد باشد

باید نتیجه ملاحظات خود را بکمیسیون بودجه اطلاع داده و این کمیسیون در ظرف ده روز عقیده خود را در باب تصویب خرج پیش نهاد کند و در این صورت عقیده و رای کمیسیون بودجه باید مستند بدلائل موجه بوده و طبع شده و ضمیمه راپورت کمیسیون مخصوص بشود مواردیکه بموجب این نظامنامه فوری نامیده میشود از قواعد فرق مستثنی است

ماده بیست و یکم - مجلس بملاحظه اهمیت

طرح یا لایحه قانونی می تواند رای بدهد که از هر شعبه يك یا دو یا سه نفر برای عضویت کمیسیون مخصوص آن طرح یا لایحه انتخاب شوند

ماده بیست و دویم - بر حسب خواهش يك

نفر از نمایندگان در موقع رجوع لایحه یا طرح قانونی

بشعبات مجلس می تواند قرار دهد که تعیین اعضای کمیسیون یادر خود مجلس و یا در شعبات بتزیت انتخاب جمعی موافق اکثریتی که در ماده (۲) ذکر شده بعمل آید

در صورتیکه تعیین اعضاء کمیسیون ها بطریق انتخاب جمعی بشعب راجع شود باید هر شعبه علیحده آراء خود را استخراج نموده و مجموع آراء در شعبه اول تعداد شده و بر رئیس مجلس اظهار و او بمجلس اعلام نماید

ماده بیست و سیم - کمیسیونهایی که برای

امور مخصوص تشکیل شده اند هر گاه طرح یا لایحه قانون جدیدی مربوط بهمان امور پیشنهاد شود مجلس می تواند طرح یا لایحه جدید را بهمان کمیسیون رجوع نماید

راپورتهایی که کمیسیونهای دوره سابق تقنینیه به مجلس پیشنهاد کرده اند ممکن است بکمیسیونهای جدید رجوع

شود و این یا بر حسب خواهش خود کمیسیونهای جدید
 و یا بر حسب تقاضای ده نفر از نمایندگان است
 چنین تقاضا باید بتوسط رئیس بمجلس اظهار شود
 در صورتیکه اینخواهش از طرف کمیسیونها باشد لازم
 باخذ رأی نیست و اگر از طرف نمایندگان باشد بدون
 مباحثه بقیام و قعود رأی گرفته می شود
 هر کمیسیون که راپورت کمیسیون دوره سابق باور جوع
 شده باشد می تواند همان راپورت را بدون تغییر قبول
 نماید و در این صورت کمیسیون مزبور یکی از اعضاء
 خود را برای تائید و مدافعه آن معین می کند
 در صورتیکه کمیسیون تغییر یک یا چند ماده ازالزام
 بداند راپورتی که بمجلس می دهد فقط محدود بهمان
 مواد خواهد بود

ماده بیست و چهارم - در صورتیکه یکی از
 اعضاء کمیسیون از عضویت کمیسیون یا نمایندگی استعفا

داده یا فوت نماید باید همان شعبه که شخص مستعفی یا
 متوفی را به عضویت کمیسیون انتخاب کرده بود دیگری
 را بجای او معین نماید و اگر دوره شعبه مزبوره
 بسر آمده است باید برای همین امر موقتاً منعقد شود
 در دو مورد اخیر یعنی در صورت استعفا از نمایندگی
 و فوت هرگاه در موقع انعقاد شعبه مذکوره نماینده
 دیگری بجای مستعفی یا متوفی داخل مجلس شده است
 باید موقتاً داخل آن شعبه شده و در انتخاب عضو
 کمیسیون شرکت نموده پس از آن بترتیب مقرر ماده
 (۳) داخل شعبه خود بشود

و هرگاه در موقع انعقاد شعبه مذکوره هنوز بجای
 متوفی یا مستعفی دیگری به مجلس داخل نشده است
 شعبه مزبوره بدون اینکه منتظر شود عضو کمیسیون
 را معین می کند

ماده بیست و پنجم کمیسیونها پس از انتخاب

بدون تأخیر در تحت ریاست مسن ترین اعضاء خود
 منعقد و يك رئيس و يك نایب رئیس و بمناسبت
 اهمیت يك یا دو منشی و يك مخبر که عقیده کمیسیون
 را به مجلس راپورت می دهد بترتیب ماده (۲) انتخاب
 می نمایند
 تمام کمیسیونهای ماده (۱۵) باید دو ماه بدو ماه صورتی
 از خلاصه اعمال خودشان در مجلس عالی تقدیم نمایند
 و صورت مزبوره در روزنامه رسمی طبع خواهد شد
 هر طرح یا لایحه قانونی که بکمیسیون راجع میشود
 باید راپورت آن مذتها در ظرف دو ماه از تاریخ ارجاع
 داده شود و الا صاحب لایحه حق دارد از مجلس
 درخواست کند که مباحثه آن را جزو دستور مجلس
 قرار دهند
 در هر جلسه اسامی اعضاء حاضره کمیسیون در صورت
 مجلس ثبت میشود

ماده بیست و ششم راپورت کمیسیون در
 خصوص طرح یا لایحه قوانینی که بان ارجاع شده در
 مجلس عالی داده می شود در صورتیکه مجلس تصویب
 نماید در همان جلسه قرائت میشود
 راپورت مزبور باستثنای مواردیکه مجلس فوریت آن
 را تصدیق میکند لااقل بیست و چهار ساعت قبل از
 مباحثه طبع و توزیع میشود
 ماده بیست و هفتم - هیچ يك از نمایندگان
 نمی تواند در زمان واحد در پیش از دو کمیسیون که
 مشغول کارند عضویت داشته باشد مگر در کمیسیون
 تحقیق انتخابات و کمیسیون محاسبات مجلس که از این
 قاعده مستثنی است
 کمیسیونهایی که تمام راپورت های خود را بمجلس تقدیم
 نکرده اند کمیسیون مشغول بکار محسوب میشوند

بنا بر این در موقع انعقاد شعبات برای انتخاب اعضای کمیسیون بتوسط هیأت رئیسه صورت اعضائی که موافق قسمت اول همین ماده غیر قابل انتخابند بر رئیس آن

شعبه داده می شود

در صورتیکه شخصی غیر قابل انتخاب بوده و در شعبه منتخب شده باشد رئیس مجلس بر رئیس شعبه مراتب را اطلاع داده تجدید انتخاب را در خواست می نماید

ماده بیست و هشتم - تمام اسناد و

نوشتجات راجعه بموادى که باید در کمیسیونها و شعبات مباحثه شود بتوسط رئیس مجلس بان کمیسیونها داده می شود

اعضاء مجلس می توانند اسنادیکه برای تدقیق لوایح قانونی بکمیسیونها یا شعب فرستاده شده ملاحظه نمایند لکن اسناد مزبوره از کمیسیون باید بیرون نرود و

باعث تاخیر کار کمیسیونهم نشود پس از آنکه مجلس در باب لایحه یا طرحی رأی داد اسناد و صورت جلسات راجعه بان در دفتر ضبط می شود

فصل چهارم

در باب لوایح قانونی که از طرف دولت

پیشنهاد می شود

ماده بیست و نهم - لوایح قانونی که از

طرف دولت پیشنهاد می شود باید بتوسط یکی از وزراء یا معاونین وزراء در مجلس عانی داده شود

در صورتی که مجلس یا وزیر یا معاون او قرائت آنرا لازم دانند این لایحه پس از قرائت تسلیم رئیس می شود

ماده سیام - لوایح مذکوره که طبع و

توزیع خواهند شد باید دارای مقدمه باشد که متضمن

دلایل آن است

لوايح بتوسط رئيس مجلس بشعبه ها يا چنانكه در ماده (۲۳) ذكر شد بكميسيون موجود فرستاده مي شود كه پس از راپورت آن كميسيون لايحه قانوني در مجلس مطرح شور شود

ماده سي و يكم - وزراء يا معاونين ايشان

مي توانند براي دادن توضيحات در كميسيون حاضر شوند و همچنين كميسيون مي تواند وزراء را براي دادن توضيح دعوت نمايد

ماده سي و دوم - هر گاه دولت لايحه

قانوني به مجلس فرستاده و بر وفق اصل (۲۴) قانون اساسي تصويب عهد نامه كه بايكي از دول خارجه بسته مي شود تقاضا نمود در باب مواد عهد نامه رأي گرفته نمي شود و تفيدري هم در متن آن داده نمي شود

اكثر در ضمن شور اول يا دوم بعضي از نمايندگان در برخي از شرايط اعتراض و ايرادي دارند اين اعتراض و ايراد بايد بعنوان رجوع بكميسيون در مجلس اظهار شود قبول يا رد رجوع بكميسيون وقتي مطرح ميشود كه لا اقل بيست و چهار ساعت قبل اعتراضات مزبوره طبع و توزيع شده باشد هر گاه مجلس پس از مباحثات در باب ارجاع بكميسيون اين مسئله را قابل توجه دانست آن وقت بكميسيون رجوع مي نمايد

در موقع شور ثانوي كميسيون راپورتي در باب موارد اعتراض طبع و توزيع کرده و در ضمن آن عقیده خود را در باب تصويب يا رد يا تعويق لايحه بيان مي نمايد و پس از آن مجلس ملاحظات خود را کرده و رأي قطعي مي دهد

در صورت رد يا تعويق لايحه مجلس بدین طريق رأي

میدهد مجلس شورای ملی بدولت تکلیف می کند که در باب شرایط معترض علیها مجدداً با دولت متعااهده داخل مذاکره و گفتگو شود

در موافقی که فوریت لایحه مزبوره از طرف مجلس تصدیق شده باشد شرایطی که بکمیسیون رجوع می شود راپورت آن را کمیسیون مزبور معجلاً پس از ختم مباحثات شرایط بلا اعتراض به مجلس پیشنهاد میکند

فصل پنجم

در طرحهای قانونی که از طرف اعضای

مجلس پیشنهاد می شود

ماده سی و سیم - هر طرحی را که نماینده

پیشنهاد میکند باید بطرز قانون ماده عماده نوشته شده و دارای مقدمه که متضمن دلایل آن است بوده باشد طرح مذکور پس از آنکه پاتزده نفر مذاکره

آنرا تصویب کرده باشند کتباً بر رئیس داده میشود رئیس میتواند آن را بکمیسیون مبتکرات رجوع نماید

ماده سی و چهارم - همچنین هر نماینده

میتواند طرحی را ولو اینکه مذاکره آنرا پاتزده نفر تصویب نکرده باشند بتوسط رئیس بکمیسیون مبتکرات بفرستد ولی راپورت کمیسیون در باب آن طرح وقتی مطرح مذاکره در مجلس خواهد شد که اقلای پاتزده نفر از نمایندگان مذاکره آنرا تصویب کرده باشند

ماده سی و پنجم - پس از آنکه پاتزده نفر

مذاکره طرحی را تصویب نمودند اگر طرح مزبور بکمیسیون مبتکرات رجوع شد راپورت آن کمیسیون باید اقلایست و چهار ساعت قبل از مذاکره طبع و توزیع شود و هرگاه بکمیسیون مبتکرات رجوع نشده باشد روز مباحثه منوط بقرار داد مجلس است و باید اقلای

بیست و چهار ساعت قبل آن طرح طبع و توزیع شده باشد

ماده سی و ششم - هر طرحی که بکمسیون

مبتکرات رجوع میشود باید در ظرف پانزده روز کمسیون مزبور واپورت مختصری از آن طرح به مجلس داده و تصریح نماید که آن طرح قابل توجه یارد یا تعویق است و نیز می تواند فوریت طرح را اظهار نماید

ماده سی و هفتم - در روزیکه برای

مباحثات معین شده است مجلس در باب طرح مزبور اساساً و بطور کلی مذاکره کرده و در خصوص قبول توجه یا عدم توجه رأی میدهد

ماده سی و هشتم - در صورت عدم توجه

آن طرح ردتده محسوب میشود و در صورت قبول توجه بشعبات فرستاده میشود که کمیسونی برای آن تشکیل دهند و نیز ممکن است بکمیسونی که قبل از وقت

تشکیل و مربوط باین طرح است رجوع شود
هرگاه کمسیون مبتکرات ملتفت شود که طرح مزبور مربوط بکمیسونی است که قبل از وقت تشکیل شده میتواند از مجلس تقاضا نماید که آن طرح را بهمان کمسیون رجوع نمایند

ماده سی و نهم - بعد از وصول واپورت

کمسیون طرح قانون بموقع شور گذارده خواهد شد

ماده چهلم - صاحب یا صاحبان طرح

قانون حق دارند که در کمسیون حاضر شده توضیحات بدهند

ماده چهلم و یکم - صاحب طرح در هر

موقع ولو در موقع مباحثات حق دارد که آنرا

مسترد دارد اگر عضو دیگری طرح مزبور را

اختیار کرد مذاکرات اعاده میشود

ماده چهلم و دوم - اگر طرح قانون که

از طرف نماینده پیشنهاد شده است راجع یکی از وزراء
مسئول باشد. وفاق اصل (۴۰) قانون اساسی باید
آن وزیر را مطلع نمود که خود یا معاون او حاضر
شده مذاکرات در حضور او بعمل آید

ماده چهل و سیم - هرگاه طرحی بمجلس

آمده قابل توجه نشد آن طرح را تا ششماه دیگر
نمیتوان مجدداً بمجلس پیشنهاد کرد ولی اگر قابل توجه
شده و بعد بشعبات یا کمیسیون فرستاده شده مجدداً
برای مباحثه بمجلس آمد چنانچه در اینموقع آن طرح
رد شد تا سه ماه دیگر نمیتوان دوباره آنرا بمجلس
پیشنهاد کرد

مدلول این ماده درباره عهد نامه جاتیکه با دول خارجه
بسته میشود مجری نیست

فصل ششم

در باب استیضاح و سئوالات از وزراء

ماده چهل و چهارم - نماینده که از
وزیری میخواهد استیضاحی نماید باید تقاضای خود را
کتباً بر رئیس داده و موضوع استیضاح را در ضمن
معین نماید

رئیس آنرا در مجلس قرائت میکند و مجلس باید آن
تقاضا را قبول نموده و پس از آنکه از اظهارات وزیر
یا وزراء در باب تعیین روزیکه استیضاح باید بعمل آید
مستحضر شد بدون مباحثه در اصل موضوع قرار روز
استیضاح را بدهد

استیضاحاتیکه در باب امور سیاسی داخلی مملکت است
نباید پیش از يك ماه بمهده تعویق یماند

ماده چهل و پنجم - استیضاح نماینده از

نماینده ممنوع است

مادهٔ چهل و هشتم - در روز معین بعد از آنکه وزیر یا هیئات وزراء در مجلس حاضر و توضیحات داده شده پس از ختم مذاکرات هر يك از نمایندگان حق دارد نسبت بوزراء از مجلس رأی مثبت یا منفی یا ساکت خواستار شود

مادهٔ چهل و هفتم - رأی مثبت آن است که تصدیق مجلس را نسبت باظهارات هیئات وزراء بیان نماید

رأی منفی بعکس متضمن عدم تصدیق مجلس نسبت بوزراست

رأی ساکت آنستکه در باب تصدیق و عدم آن ساکت است

مادهٔ چهل و هشتم - رأی ساکت از

اینقرار داده می شود

مجلس شورای ملی پس از استماع توضیحات وزیر یا هیئات وزراء مباحثات مطلب مطرح شده را ختم مینماید رأی مثبت یا منفی از اینقرار است

مجلس شورای ملی پس از استماع توضیحات وزراء اظهارات ایشان را تصدیق نموده و مباحثه مطلب مطرح شده را ختم مینماید

یا اینکه مجلس شورای ملی پس از استماع توضیحات وزیر یا وزراء با کمال تأسف اظهارات ایشانرا موقع قبول ندانسته و مباحثات مطلب مطرح شده را ختم مینماید

مادهٔ چهل و نهم - تقاضای رأی مثبت و منفی باید کتباً بر رئیس داده شود

مادهٔ پنجاهم - رأی ساکت در صورتیکه از طرف یکی از اعضاء خواسته شود حق تقدم دارد باین معنی که اول در مورد رأی ساکت اخذ رأی

میشود اگر قبول نشد در رأی مثبت یا منفی
رأی گرفته میشود

ماده پنجاه و یکم - هرگاه رأی ساکت
رد شود مجلس میتواند مستقیماً در باب رأی مثبت
و منفی رأی داده یا اینکه بتقاضای یکی از نمایندگان
مسئله را رجوع بشعبات نماید که پس از راپورت
کمیسیون منتخب از شعبات مجلس رأی خود را بدهد
در صورت رجوع بشعبات مانند موارد فوری
پس از اصفای راپورت کمیسیون رأی داده خواهد شد
چنانچه عقیده کمیسیون در مجلس قبول نشود
خود مجلس در باب رأی مثبت و منفی رأی خواهد داد

ماده پنجاه و دوم - در هر موقعی که مجلس
مستقیماً رأی میدهد حق تقدم و تأخر آراء مثبت و
منفی بسته بقرار داد خود مجلس است

ماده پنجاه و سیم - استیضاحی که تقاضا
شده است و بعد صاحب تقاضا آن را مسترد ساخته نمایندگان
دیگر میتوانند آنرا اختیار نموده عنوان نمایند

در باب سئوالات

ماده پنجاه و چهارم - نمایندگان میتوانند
در بدو یا ختم مجلس از وزراء سئوالات نمایند از
موضوع سئوال باید قبل از وقت وزیر را مستحضر نمود

ماده پنجاه و پنجم - فقط نماینده که
سئوال نموده حق دارد بطور اختصار مجدداً بوزیر
جواب بگوید

ماده پنجاه و ششم - در مطالبی که استنوا
آنها لازم است وزیر میتواند امتناع از جواب نماید

— فصل هفتم —

در مباحثات لوایح قانونی و اصلاحات

ماده پنجاه و هفتم — باستثنای موارد فوری هیچ لایحه قانونی را نمیتوان قطعاً رأی داده و قبول کرد مگر اینکه دو مرتبه و اقلاً بفاصله پنج روز درباره آن شور شده باشد

ماده پنجاه و هشتم — وقتی که مباحثات لایحه بطور کلی ختم شد باید مواد آن لایحه يك يك مباحثه شود

رئیس در اینخصوص از مجلس رأی می خواهد اگر در باب مباحثات ماده بماده رأی داده نشد رئیس رد لایحه را اعلام می کند و اگر مباحثات ماده بماده قبول شد شروع بمباحثات شده در باب هر يك از مواد و اصلاحات راجعه مذاکرات بعمل می آید پس از آن

درخصوص شور ثانوی مجلس رأی میدهد

در شور ثانوی درخصوص هر يك از مواد لایحه و اصلاحات راجعه رأی گرفته می شود بعد از این ترتیبات يك رأی قطعی در کلیه لایحه داده می شود ولی قبل از دادن این رأی هر يك از نمایندگان حق دارد ملاحظاتی که بطور کلی در رد یا قبول لایحه دارد اظهار نماید

ماده پنجاه و نهم — ترتیبات شور مرتبه

اول و مرتبه دوم در موارد ذیل مجری نخواهد بود
اولاً بودجه دخل و خرج مملکتی

ثانیاً قوانینی که راجع بتقاضای وجوهی برای مخارج مخصوص است

ثالثاً قوانین راجع بمنافع محلی

در این سه فقره يك شور کافی است و مباحثات آن به ترتیب موارد فوری است چنانکه ذکر خواهد شد

ولی در هر صورت اصلاحات یا مواد الحاقیه که در ضمن شور پیش نهاد می شود باید موافق ترتیبات ماده شصت و سه بعمل آید

ماده شصتم - اصلاحاتی که از طرف یک یا چند نفر از نمایندگان پیشنهاد می شود ماده قانون یا فصل بودجه را که اصلاح راجع به آن است باید تصریح نماید

اصلاحات مزبوره نوشته شده بر رئیس داده می شود و رئیس آنرا بکمیسیون مربوط به آن می فرستد اصلاحاتی که پس از توضیح و تشریح تأیید و مدافعه نشود مجلس درباره آن شور نخواهد کرد اصلاحاتی که از طرف نماینده پیشنهاد می شود مانند طرح قانونی قبل از وقت باید قابل توجه شود

ماده شصت و یکم - هر اصلاحی که در

بین جلسه پیشنهاد شده ولی رأی درباره آن گرفته نشده باشد باید قبل از جلسه آتی طبع و توزیع شود

اصلاحات جدیدی که بعد از ختم شور اول پیش نهاد می شود باید اقلایک روز قبل از شروع بشور ثانوی بکمیسیون مربوط به آن رجوع و طبع و توزیع شود

ماده شصت و دوم - اصلاحاتی که در ضمن مباحثات شور اول و ثانی پیشنهاد می شود در صورتیکه مخبر کمیسیون مربوط به آن تقاضا نماید باید رجوع بکمیسیون شود

ماده شصت و سوم - اصلاحاتی که در ضمن شور ثانوی پیشنهاد می شود در صورتیکه از طرف کمیسیون ارجاع آن خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختصار آنرا توضیح و استدلال می کند و فقط اعضاء کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس در باب قبول

توجه یا عدم قبول توجه رأی می دهد
در صورت قبول توجه آن اصلاح بکمیسرون
فرستاده میشود

درباره این قبول اصلاحات نمیتوان هارووزی که پیش
نهاد شده است رأی داد

ماده شصت و چهارم - در صورتیکه
صاحبان اصلاحات تقاضا نمایند حق دارند در کمیسیون
حاضر شده توضیحات بدهند

ماده شصت و پنجم - در قانون بودجه هیچ
طرحی را که مستلزم ازدیاد مقرری یا مدد معاش
یا وظیفه باشد بعنوان ماده الحاقیه یا بعنوان اصلاح نمی
توان پیشنهاد کرد و همچنین است طرحی که خواه
مستلزم احداث تأسیسات یا شغل یا وظایف بوده خواه
باعث توسعه هر یک از این سه فقره خارج از حدود

قوانین جاریه باشد

فصل هشتم

در باب عرایض

ماده شصت و هشتم - عرایض باید کتبی
و با امضاء یا مهر بوده و صاحب آن بطور واضح خود را
معرفی کرده باشد و به علاوه محل اقامت عارض و یاد
صورت تردد امضا منزل یکی از عارضین قید شده باشد
عرایضی که بمجلس داده می شود باید باسم رئیس
باشد و ممکن است بتوسط یکی از نمایندگان هم عریضه داده
شود و در این صورت نماینده مزبور در حاشیه عریضه
تسلیم آنرا قید کرده امضا مینماید

ماده شصت و نهم - رئیس پس از ملاحظه
عرایض مزبوره آنرا بدایرة صورت مجلس رجوع

میناید و در آنجا عرایض بترتیب ورود در کتابچه مخصوصی
نمره گذاشته شده اسم و منزل عارض و همچنین خلاصه
عریضه ثبت می شود و در صورتیکه عریضه بعنوان رئیس
نباشد اسم نماینده که عریضه بتوسط او داده شده
است ثبت می شود

ماده شصت و هشتم - عرایض پس

از آنکه ثبت شد بکمیسیون عرایض فرستاده می شود
لیکن آنهاستیکه راجع بطرح قانونی باشد که در تحت
ملاحظه کمیسیون مخصوصی است رئیس مجلس مستقیماً
بهمان کمیسیون ارجاع می کند و این ارجاع هم ممکن
است از طرف کمیسیون عرایض شود

هریک از اعضاء مجلس می تواند از عرایض مستحضر
شود در این صورت باید بر رئیس کمیسیون که آن عرایض
به آنجا محول شده است رجوع نماید

ماده شصت و نهم - کمیسیون پس از
رسیدگی بعرایض آنها را بترتیب ذیل مرتب مینماید
(۱) عرایضی که رجوع آنها را یکی از وزارت
خانها صلاح میداند

(۲) عرایضی که علاوه بر ارجاع یکی از وزارتخانهها
کمیسیون صلاح میداند که بملاحظه مجلس برسد
(۳) عرایضی که رجوع آنها را بمجلس یا وزیر
پس فایده میداند

دایره صورت مجلس صاحب عریضه را از هر یک
از این سه قراریکه کمیسیون در باره عریضه او داده
است مسبق داشته و نمره عریضه را باو میدهد

ماده هفتادم - هر هفته يك ورقه که

متضمن مطالب ذیل است طبع شده بین نمایندگان
توزیع میشود

(١) اسم و منزل صاحب عریضه و نمره عریضه

(٢) موضوع عریضه بطور اختصار

(٣) اسم مخبر کمیسیون

(٤) قراریکه کمیسیون در باب عریضه داده است و

بطور اختصار دلایل آن

معذ لك کمیسیون میتواند در صورتیکه اعضاء حاضر

متفقاً رأی داده باشند فقط در ورقه مذکور نمره و

اسم صاحب عریضه و قراریکه کمیسیون در آن خصوص

داده اکتفا نماید

ماده هفتاد و یکم - هر نماینده حق دارد

تا مدت يك ماه بعد از تقسیم ورقه مزبور در مجلس

علنی راپورت عریضه را بخواهد قطع نظر از اینکه

عریضه مزبور داخل در طبقه اول یا دویم یا سیم

بوده باشد

در صورت چنین تقاضا راپورت باید بمجلس داده شود

پس از انقضای موعده فوق الذکر هر يك از

قرارهای سه گانه کمیسیون قطعی خواهد بود

ماده هفتاد و دوم - راپورت عریضه را

کمیسیون در مجلس علنی میدهد تقدم یا فوریت رسیدگی

بهريك از آنها را میتواند تقاضا نمود

مجلس رأی خود را در این تقاضا که دلیل آن باید

مختصراً بیان شود اظهار میدارد

مخبر کمیسیون یا یکی از وزراء میتواند در اینباب

اظهارات بنماید

ماده هفتاد و سیم - کمیسیونهای مخصوص

که بعضی عریضه بانها رجوع میشود باید در راپورت

خود متذکر آن عریضه بشوند

وزراء منتها در ظرف دو ماه بواسطه ورقه که طبع و بین

اعضاً توزیع میشود اشعار خواهند نمود که در خصوص

عریضی که بانها فرستاده شده چه اقدامی کرده اند

فصل نهم در موارد فوری

ماده هفتاد و چهارم - در موقی که لایحه یا طرح قانونی پیشنهاد میشود وزراء یا صاحب طرح یا یکی از نمایندگان میتواند از مجلس تقاضا نماید که فوری بودن آنرا تصدیق نماید

ماده هفتاد و پنجم - این چنین تقاضا با مقدمه که حاوی دلایل آن باشد اظهار میشود و پس از آن مجلس در فوریت و عدم فوریت آن رأی میدهد
ماده هفتاد و هشتم - اگر مجلس فوریت آن مطلب را تصدیق نماید مطلب مزبور را یا اشعبات یا یکی از کمیسیونهای مربوط بان که سابق تشکیل شده رجوع مینماید

و نیز مجلس میتواند خود فوراً بان لایحه یا طرح قانونی رسیدگی کند و این در صورتی است که مخصوصاً در

اینباب رأی داده شود

ماده هفتاد و هفتم - طرح یا لایحه قانونی که فوریت آن تصدیق شده باشد فقط يك نوبت در باره آن شور میشود و در این شور بدو باره آن بطور کلی و رویهم رفته مباحثه میشود پس از آن درباب صلاحیت مذاکره فرداً فرد مواد آن رئیس از مجلس کسب رأی مینماید

ماده هفتاد و هشتم - اگر مجلس از مباحثه در مواد امتناع نماید آن طرح یا لایحه رد شده محسوب میشود والا مباحثات اعاده شده و مذاکرات منحصر بهر يك از مواد و اصلاحات راجعه خواهد بود
ماده هفتاد و نهم - هر اصلاح یا ماده

الحاقیه که در ضمن مباحثات اظهار میشود باید دلایل آن بطور اختصار بیان شود و در صورتیکه وزیر یا

مخبر کمیسیون تقاضا نماید باید آن اصلاح یا ماده الحاقیه
بکمیسیون رجوع شود

هر گاه ارجاع بکمیسیون تقاضا نشود در باب قبول
توجه از مجلس رأی خواسته میشود

مجلس پس از استماع اظهارات مخبر بکمیسیون در این
باب رأی میدهد

اصلاح یا ماده الحاقیه در صورت قبول توجه بکمیسیون
ارجاع میشود

ماده هشتادم - پس از دادن رأی

دوباره هر يك از مواد لایحه یا طرح قانونی باید برای
کلیه آن نیز رأی گرفته شود

و قبل از این رأی اخیر هر نماینده حق دارد که
در رد و قبول آن ملاحظات خود را بطور کلی

اظهار دارد

و همچنین مجلس میتواند قبل از رأی دادن بمجموعه

لایحه یا طرح مذکور آنرا بکمیسیون رجوع نماید
تا کمیسیون در آن تجدید نظر کرده با رعایت تناسب
فصول و مواد آنرا مرتب نماید

و اگر کمیسیون این ارجاع را بخواهد باید لایحه یا
طرح مزبور بکمیسیون فرستاده شود

کمیسیون نتیجه عمل خود را بدون فوت وقت تقدیم
مجلس نموده و لایحه یا طرح قرائت شده و مباحثاتی

که در آن باب میشود فقط راجع بانشاء آن لایحه یا
طرح خواهد بود لاغیر

ماده هشتاد و یکم - در صورتیکه مجلس

فوریت لایحه یا طرحی را تصدیق نماید مباحثه و رأی
دادن در آن بطور معمول صورت میگیرد

طرح یا لایحه قانونی که فوریت آنرا مجلس تصدیق
کرده باشد در صورت تقاضای یکی از نمایندگان و پس
از آنکه راپورت کمیسیونی که مأمور رسیدگی آن است

تسلیم شده باشد مجلس می تواند فوریت آنرا سلب نماید
در صورتیکه مباحثات مواد فرداً فرد شروع باشد
سلب فوریت را نمیتوان تقاضا نمود ولی پس از ختم
مباحثه مواد و قبل از رأی گرفتن در کلبه قانون
ممکن است

فصل دهم

طریقه رأی دادن

ماده هشتاد و دوم - رأی دادن در مجلس

کلبه بر سه قسم است

(١) قیام و قعود

(٢) رأی علنی

(٣) رأی مخفی

ماده هشتاد و سیم - در تمام مسائل باید

قیام و قعود رأی گرفت مگر در مواقعی که در مواد

(٨٥) و (٨٦) و (٩٠) این نظامنامه قید
شده است

ماده هشتاد و چهارم - نتیجه رأی قیام و

قعود را رئیس و منشیان تشخیص می دهند

هرگاه دفعه اولی نتیجه مشکوک باشد در دفعه ثانی بهمان

طریق رأی گرفته می شود در این صورت در میان دفعه

اولی و دفعه ثانی کسی حق نطق ندارد و همچنین اگر

دفعه ثانی هم مشکوک شده و لازم رأی گرفتن بواسطه

اوراق باشد مابین این دو عمل نیز کسی حق نطق ندارد

ماده هشتاد و پنجم - دو مورد ذیل اخذ

رأی علنی با اوراق حتمی است

اولاً بعد از اینکه دو دفعه بواسطه قیام و قعود نتیجه

مشکوک باشد

ثانیاً در تمام لوایح قانونی که تقاضای اجازه مخارج مینماید

ثالثاً در لوایح قانونی که مالیات یا عوارض بر قرار

می کند و یا مالیات و عوارضی که سابقاً برقرار بوده
است تغییر می دهد

ماده هشتاد و ششم - رأی علنی با اوراق

و هر موقع می توان تقاضا نمود مگر در موارد ذیل
اولاً در صورتیکه در تغییر و توضیح یکی از مواد این
نظامنامه اختلافی حاصل شده و منجر بدادن رأی شود
ثانیاً در مواردیکه در مواد (۱۱۱) و (۱۲۷)
و (۱۳۲) ذکر شده است

رأی علنی با اوراق را ممکن است قبل از اینکه از روی
قاعده قیام و قعود رأی گرفته شود تقاضا نمود
و همچنین است در صورتیکه بعد از یکمرتبه مطابق قیام
و قعود رأی گرفته شده و نتیجه مشکوک باشد

ماده هشتاد و هفتم - تقاضای رأی علنی

با اوراق باید کتبا بعمل آید و لا اقل پنج نفر از اعضای

مجلس آنرا امضاء نموده بر رئیس بدهند ولی در صورتیکه
یکدفعه بواسطه قیام و قعود رأی گرفته شده و مشکوک
شد تقاضای شفاهی یکی از نمایندگان کافی است
اسامی این پنج نفر فوق با اسامی رأی دهندگان مخالف
و موافق در صورت مجلس نوشته خواهد شد

ماده هشتاد و هشتم - ترتیب گرفتن رأی

علنی با اوراق از اینقرار است

هر نماینده دارای دو ورقه مختلف اللون است که اسم
آن نماینده در روی آنها چاپ شده است
ورقه سفید علامت قبول و ورقه آبی علامت رد است
در موقع گرفتن رأی پیشخدمت مخصوص اطاق
مجلس ظرف رأی را نزد هر نماینده برده و نماینده
ورقه خود را در آن میاندازد پس از آنکه تمام اوراق
جمع شد رئیس ختم اخذ اوراق را اعلام می کند و
فوراً ظرف رأی را در محل نطق آورده و منشیان

استخراج آراء نموده و نتیجه را رئیس اعلام مینماید
هیأت رئیس باید بعد از سایرین رأی بدهند

ماده هشتاد و نهم - در صورتیکه ده نفر

از نمایندگان تقاضا نمایند اخذ رأی علنی با وراق باید
در محل نطق بعمل آید بشرط اینکه این تقاضا کتبا
نوشته شده و امضا شده باشد

اسامی امضا کنندگان يك يك خوانده شده و حضور آنها
در مجلس معین می شود
و ترتیب اخذ رأی از اینقرار است

هر نماینده پس از آنکه يك مهره تفتیشیه از یکی از
منشیان گرفت ورقه رأی خود را در ظرف رأی که در محل
نطق است انداخته مهره را در ظرفی که در روی میز منشیان
دست راست است می اندازد و بعد شماره او را ق و مهرهای
تفتیشیه موافق ماده قبل بعمل آمده و تطبیق می شود

ماده نودم - در تمام مواقعی که اخذ رأی

علنی با وراق ممکن یا حتمی القبول است هرگاه پانزده
نفر از اعضاء کتبا تقاضا نمایند باید رأی مخفی گرفته شود
اسامی اشخاصی که این تقاضا را می کنند در روزنامه
رسمی درج خواهد شد

ماده نود و یکم - اخذ رأی مخفی بترتیبی

است که در باب اخذ رأی علنی با وراق در محل نطق
ذکر شد ولی در عوض او را ق مهره های سفید و سیاه
استعمال می شود مهره سفید علامت قبول و مهره سیاه
علامت رد است

منشیان مهره های رأی را در يك ظرفی ریخته و بطور
آشکار شماره نموده و مهره های سفید را از سیاه جدا
مینمایند و از همینقرار مهره های تفتیشیه را می شمارند
نتیجه را لا اقل سه منشی معین نموده و رئیس آنرا
اعلام می دارد

ماده نود و دوم - در موقع اخذ رأی

علنی باور اق یا اخذ رای مخفی هرگاه خواندن اسامی نمایندگان برای تحقیق حضور تقاضا شود مجلس بدون مباحثه در آن باب رأی می دهد

در اینصورت اسم هر يك از نمایندگان را یکی از منشیان بصدای بلند ذکر کرده و همان شخص رأی خود را در ظرف مخصوص می اندازد پس از حتم این عمل مجدداً اسامی قرائت میشود تا آنهايک در دفعه اول خارج اطاق بودند بتوانند رأی بدهند

ماده نود و سیم - انتخاباتیکه در مجلس

عمومی یا در شعبات یا در کمیسیونها میشود باید برای مخفی باشد

در موقع انتخابات در مجلس عمومی یکطرف در محل نطق و دیگری در روی میز منشیان گذارده میشود هر نماینده ورقه رأی خود را در پاکت سر باز گذاشته

در ظرف اول و مهره تفتیشیه را در ظرف ثانی میگذارد
برای استخراج آراء سه نفر بقرعه معین میشوند
در انتخابات مجلس عمومی بغیر از انتخابات هیئت رئیسه
بطریق ذیل عمل میشود

یکی از ظرفها در اطاق مجاور مجلس در تحت نظارت
یکی از منشیان و دو نفر از نمایندگانیکه بقرعه معین شدند
گذاشته میشود

هر يك از نمایندگان ورقه رأی خود را آمده در آن
ظرف میاندازد بدون اینکه جلسه برای این امر
تعطیل شود

مستخرجین آراء در محاذی اسامی رأی دهندگان
علامتی میگذارند

ساعت شروع باخذ رأی و ختم آنرا رئیس بتصویب
مجلس معین مینماید

استخراج آراء بطریق معمول بعمل میاید

فصل یازدهم

در باب بعضی ترتیبات راجعه برآی و مذاکرات

ماده نود و چهارم — مریک از نمایندگان حق

داورد از مجلس تقاضا نماید که طرح یا لایحه قانونی که

بمجلس آمده است مسکوت عنه بنماید این معنی که شور

و مذاکره در آن طرح یا لایحه صلاح و مناسب نیست

در طرحهای قانونی که فوریت آن از مجلس خواسته

نشده باشد اگر طرح مزبور بکمیسین مبتکرات

وجوع شده باشد تقاضای سکوت را نمیتوان پیشنهاد

کرد مگر بعد از وصول راپورت کمیسین مزبور و اگر

بکمیسین مبتکرات رجوع نشده باشد پس از آمدن

طرح بمجلس برای قبول توجه در هر موقع می توان

سکوت را تقاضا نمود

در باره لوایح قانونی که از طرف دولت پیشنهاد میشود

تقاضای سکوت پس از وصول راپورت کمیسین در هر
موقع ممکن است

در موقعی که راجع بطرح یا لایحه قانونی تقاضای سکوت

شود در خصوص رد یا قبول این تقاضا قبل از آنکه

دوباره خود مطلب اخذ رأی شود رأی گرفته میشود

ماده نود و پنجم — در صورتیکه

در مطلب معینی تقاضاهای مختلف در مجلس شده

و منجر باخذ رأی شود تعیین حق تقدم و تأخر با

مجلس است مگر موافقی که تقدم آن در این نظامنامه

مصرح است

ماده نود و ششم — اصلاحاتی که در باره

مطلبی پیشنهاد می شود قبل از خود مطلب در باره آن

اصلاحات رأی گرفته می شود

ماده نود و هفتم — تقاضاهایی که راجع

بدستور مذاکرات مجلس یا راجع بحق تقدم است و نیز آنهايکه راجع بر عايت نظامنامه داخلي است همیشه بر مسئله اصلي تقدم دارد و مذاکرات مسئله اصلي را توقيف مينمايد

ولي هرگاه شخصی مشغول نطق در مسئله اصلي شده باشد تا نطق او تمام نشود مطالب مذکور تقاضا نميشود

ماده نود و هشتم - در طرحها و لوايح

قانون اولاً بايد ماده بماده و بعد در کليه آن رأی گرفته شود

ماده نود و نهم - در مسائل و موادى

که مشتمل بر فقرات مختلفه است اگر تجزيه آن ولو از طرف يك نفر خواسته شود بايد آن ماده يا مسئله تقسيم شده و جزو بجزو رأی گرفته شود ولي پس از آنکه در جزو آخر رأی گرفته شد مجدداً بايد در

مجموع قسمتهايکه قبول شده است رأی گرفته شود

ماده صدم - عده كافي برای مذاکرات

و گرفتن رأی موافق اصل هفتم قانون اساسی است

تشخيص عده حاضرين بمعهده هيئات رئيسه است

ماده صد و يكم - نتیجه مذاکرات

مجلس را رئيس با صدای بلند از اينقرار اعلام ميكند

مجلس فلان مطلب را قبول کرد و يا مجلس فلان

مطلب را رد کرد

فصل دوازدهم

ترتيب جلسات

ماده صدودوم - افتتاح جلسات و حفظ

ترتيب مذاکرات و اجراى نظامنامه و حفظ نظم

بمعهده رئيس است

هر يك از نمايندگان در صورتیکه از نظامنامه تخلفی مشاهده شود حق دارد مراتب را اخطار نماید

ماده صد و سیم - منشیان مجلس مواظب و ناظر تحریر صورت مجلس خواهند بود

صورت مجلس هر جلسه را یکی از منشیان در ابتدای مذاکرات جلسه بعد قرائت میکنند و صورت مزبوره پس از قبول مجلس بامضای رئیس یا نایب رئیس که در آن جلسه بجای رئیس بوده است و نیز اقلا بامضای دو نفر از منشیان میرسد

ماده صد و چهارم - قبل از آنکه داخل

موضوع مباحثات شوند رئیس نوشتجات و مطالبی که راجع بمجلس است باطلاع نمايندگان میرساند

ماده صد و پنجم - نوشتجاتیکه بمجلس

میرسد ممکن است باسم رئیس فرستاده شده یا در جلسه رسمی بمقام ریاست تقدیم شود مجلس در صورتیکه

مفید بداند امر بطبع آن نوشتجات مینماید

ماده صد و ششم - هر يك از اعضاء که

مبخواهد نطق نماید باید اول از رئیس اجازه خواسته پس از تحصیل آن بکرسی نطق رفته و مطلب خود را عنوان نماید

و اگر کسی خواسته باشد که در جای خود ایستاده نطق مختصری نماید آنهم موقوف با اجازه رئیس است

ماده صد و هفتم - منشیان اسامی

نمایندگان را بترتیبی که در مجلس یاد در خارج مجلس اجازه میخواهند ثبت می کنند

اگر اجازه نطق راجع بلوايح یا طرح قانونی باشد قبل از تسلیم راپورت کمیسیون بمجلس اسامی نمایندگان برای نطق ثبت نمیشود

ماده صد و هشتم - در مباحثات ناطقین

باید متناوباً بترتیب مخالف و موافق نطق نمایند
در باره و زراء یا معا و نین آنها و یا مخبرین کیسیو نها
که مأمور قایم و دفاع لوایح یا طرح قانونی هستند
لازم به ثبت اسم نیست و موقوفی که اجازه نطق
بخواهند اجازه بانها داده میشود

ماده صد و نهم - اکر در ضمن

مباحثات و نطق افترا و تهمتی بیکی از نمایندگان زده شود
یا عقیده و اظهار او برخلاف واقع جلوه داده شود
و نمایندة مذکور برای تبرئه و رفع اشتباه اجازه
نطق بخواهد بدون رعایت نوبت اجازه داده خواهد شد

ماده صد و دهم - ناطق باید از

موضوع مباحثه خارج نشود چنانچه خارج شود رئیس
اورا متذکر میسازد و اکر ناطق مزبور بخواهد
توضیحاتی بدهد که او از موضوع خارج نشده

است یا آنکه خارج از موضوع شدن دلایل دارد در
این باب اجازه داده نخواهد شد

ماده صد و یازدهم - مرگه رئیس در ضمن

یک نطق دو نوبت بنا طقی اخطار انحراف از
موضوع نمود و باز ناطق مداومت نماید در دفعه سیم
رئیس بتصویب مجلس میتواند ناطق را از تکلم در
آن موضوع در تمام جلسه منع نماید و مجلس در این
باب بدون مباحثه بقیام و قعود رأی میدهد

ماده صد و دوازدهم - کلیة قطع کلام

و استعمال الفاظ زشت و تهرضات شخصی و هرگونه
حرکات و نمایشاتی که موجب بی نظمی مجلس باشد
ممنوع است

ماده صد و سیزدهم - رئیس قبل از اینکه

مباحثه مطلبی را ختم نماید عقیده مجلس را کسب
میکند

اگر در باب عدم ختم و مباحثات اجازه نطق خواسته شد فقط بيك نفر اجازه داده ميشود در صورتيكه در اين باب اخذ رأی لازم شد بواسطه قيام و قعود رأی گرفته ميشود و هرگاه در نوبت اول و ثاني نتيجه مشكوك شد مباحثات اعاده ميشود

پس از ختم مباحثات ديگر بكسي اجازه نطق داده نميشود مگر در باب ترتيب عبارتي كه از روي آن مجلس بايد رأی بدهد

ماده صد و چهاردهم - چنانچه در مجلس

مهمه و غوغا برپا شود بقسمي كه رئيس نتواند از آن جلو گيري نمايد از جاي خود قيام ميكند

چنانچه برخواستن رئيس موجب اسكات نشود اعلام ميكند كه جلسه را تعطيل خواهد كرد باوجود اين اگر سكوت حاصل نشود جلسه را يك ساعت تعطيل کرده و نمايندگان بشعبات خود مي روند و پس از

انقضای ساعت مجدداً جلسه منعقد ميشود و هرگاه اغتشاش و غوغا عود كند رئيس جلسه را ختم کرده بروز ديگر محول خواهد كرد

ماده صد و پانزدهم - رئيس قبل از اينكه

جلسه را ختم نمايد در باب دستور جلسه آتیه يعنى تعيين روز و ساعت و موضوع مذاكرات بمجلس رجوع مي نمايد

دستوري كه باین ترتيب قرار داده شده است در محوطه مجلس و در روز نامه رسمي اعلان خواهد شد ولي مجلس در هر موقعي كه لازم بداند مي تواند دستور خود را تغيير بدهد

ماده صد و شانزدهم - بطور كلي تمام

تكاليف رئيس در موقع غيبت بعهده نايبان رئيس است

فصل سيزدهم

در باب غيبت و مرخصي

ماده صد و هفدهم - هيچ يك از نمايندگان

بدون اجازه مجلس نمیتواند غیب نماید ولی در صورت
فوریت رئیس میتواند اجازه داده و بعد مجلس را در
اولین جلسه مسبوق نماید

ماده صد و هیجدهم - در موقعی که

مرخصی خواسته میشود بکمیسیون مخصوص مرخصی
رجوع شده و کمیسیون مزبور رأی خود را میدهد
رئیس در موقعی که استدعای مرخصی را بمجلس
عرضه میدارد رأی کمیسیون را هم در باب هر يك از
آنها اظهار میدارد

ماده صد و نوزدهم - نماینده که بدون

مرخصی غیبت کرده است مقرری او برای مدت
غیبت مقطوع است و همچنین است درباره اشخاصیکه پیش
از آنچه اجازه داده شده است غیبت مینمایند

ماده صد و بیستم - اشخاصیکه بدون

عذر موجه غایب میشوند جزو غایبین بدون اجازه هستند

اشخاصیکه در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف
سی روز بدون عذر موجه نیم ساعت از موعد مقرر
مخلف میکنند بمنزله انهایی هستند که يك روز غیبت
غیر موجه کرده باشند

نمایندگان که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی
روز در موقع دادن رأی در مطالبی که جزو دستور
آن جلسات است بدون عذر موجه حاضر نباشند و نیز
انهایی که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف
سی روز در کمیسیونها یا شعبات بدون عذر موجه حاضر
نشوند بمنزله کسانی هستند که بعد از همان جلسات بدون
عذر موجه غیبت کرده اند

مراتب فوق را باید مباشرین تشخیص ر معین نمایند
اساسی غایبین بی عذر موجه در روز نامه رسمی قید
خواهد شد

ماده صد و یکم - اعتراضات

راجعه بقیودت به هیئت رئیسه اظهار می شود و هیئت مزبوره پس از آنکه عقیده کمیسیون را تحصیل کرد دوباره آن حکم میکنند

فصل چهارم دهم

در باب انتظام مجلس

ماده صد و بیست و دوم - تبهانیکه

از بابت حفظ نظم در مورد نمایندگان می توان مجری داشت از اینقرار است

اولا - اخطار

ثانیا - اخطار باقید در صورت مجلس

ثالثا - مؤاخذه

رابعا - مؤاخذه با ممنوع بودن از حضور در جلسات موقتاً

ماده صد و بیست و سوم - اخطار که

از مختصات رئیس است در باره ناطقین است که از دایره نظم خارج میشوند و نیز در باره اعضائی است که بواسطه عدم رعایت ماده (۱۱۲) یا به اقسام دیگر باعث بی نظمی میشوند

ماده صد و بیست و چهارم - در صوتیکه

یکی از نمایندگان در دنامه اولی اخطاری شده باشد و در همان جلسه مجدداً مستحق همین تنبیه بشود این دفعه اسم او در صورت مجلس قید خواهد شد

ماده صد و بیست و پنجم - اخطار باقید

در صورت مجلس موجب قطع عشر مقرری یکماه است

ماده صد و بیست و ششم - ناطق که باو

اخطاری شده و اطاعت نماید هرگاه برای برائت ذمه اجازه نطق بخواهد داده خواهد شد

هر نماینده که بدون اجازه حرف زده یا ناطق نماید و از

این جهت باو اختطاری بشود هرگاه برای برائت ذمه اجازه نطق نخواهد داده نخواهد شد مگر در آخر جلسه الا اینکه رئیس اجازه نطق را مقتضی بداند

پس از بیانات نماینده دربرائت ذمه خود هرگاه رئیس قانع نشده و اختطار را در مورد آن شخص بر قرار داشت مراتب را منشیها یاد داشت خواهند کرد

ماده صد و بیست و هفتم - هرگاه

بناطقی در يك جلسه دو مرتبه اختطار شود مجلس میتواند در صورت تقاضای رئیس حق نطق را در آن جلسه از اوسلب نماید

وایی که در اینباب گرفته میشود بقیام و قعود وبدون مذاکره خواهد بود

ماده صد و بیست و هشتم - مؤاخذه

در موارد ذیل است

اولا نماینده که پس از اختطار باقید در صورت مجلس در همان جلسه مجدداً از دایره نظم خارج میشود ثانیاً نماینده که در ظرف سی روزشش مرتبه مورد

اختطار شده باشد

ثالثاً نماینده که در مجلس منشاء غوغائی شده یا اینکه محرك امتناع جمعی از کار بشود

رابعا نماینده که بیک یا چند نفر از نمایندگان دیگر فحش داده یا تهدید نماید

ماده صد و بیست و نهم - مؤاخذه

بامنع حضور در موارد ذیل است

اولا نماینده که پس از مؤاخذه در همان جلسه مجدداً از دایره نظم خارج میشود

ثانیاً نماینده که در ظرف ششماه دو مرتبه مؤاخذه شده باشد

ثالثاً نماینده که مردم را در مجلس علی بزدو خورد

یا جنک خانگی یا بفضیلت و نقض قوانین اساسی دعوت

و ترغیب نماید
و ابعاً نماینده که نسبت بمجلس یا قسمتی از مجلس یا رئیس
هنگ شرف نماید

خامساً نماینده که نسبت بیک یا چند نفر از هیئات دولت
فحش داده یا تهدید نماید

سادساً نماینده که نسبت بدولت توهین نماید

ماده صد و سی ام — در صورتیکه تنبیه

مؤاخذة بامنع حضور در باره نماینده رأی داده شده
باشد نماینده مزبور تا هفت جلسه حق شرکت در امور
مجلس ندارد

پس از رأی مجلس رئیس نماینده را دعوت به بیرون
رفتن میکند هرگاه اطاعت نکند رئیس جلسه را ختم
مینماید ولی مجدداً میتواند منعقد کند

در صورت عدم اطاعت و نیز در صورتیکه مؤاخذة

بامنع حضور در باره نماینده باشد که در ظرف شش
ماه قبل همین تنبیه در حق او مجری شده باشد تنبیه
فوق مضاعف خواهد بود

ماده صد و یکم — چنانچه شخص

نماینده قبل از انقضاء مدت معینه داخل عمارت مجلس
بشود بحکم مباشرین دستگیر شده در محل مخصوص
که برای این امر معین شده است مدتی که متجاوز
از سه روز نباشد توقیف میشود

اگر نماینده مزبور داخل محل انعقاد مجلس بشود
پس از آنکه هیئات رئیس حضور او را به مجلس
اخطار نمود رئیس جلسه را ختم نموده و مباشرین بحکم
رئیس در توقیف نماینده بطوریکه در فوق ذکر شد
اقدام مینمایند

ماده صد سی و دوم — مؤاخذة و نیز

مؤاخذة بامنع حضور باید به تقاضای رئیس باشد اخذ رأی
 بقیام و قعود خواهد بود
 نمایندگی که درباره او یکی از این دو فقره تنبیهات خواسته
 شده است حق دارد خود شخصاً اگر بعضی اظهاراتی
 دارد بنماید یا بتوسط دیگری از نمایندگان از طرف خود
 آن اظهارات را به مجلس عرضه دارد
 رأی مجلس در باب مؤاخذة و مؤاخذة بامنع حضور
 در صورت مجلس قید خواهد شد

ماده صد و سی و سیم - مؤاخذة موجب
 قطع ربع حقوق يك ماهه و مؤاخذة بامنع حضور
 موجب قطع نصف حقوق يك ماهه است

ماده صد و سی و چهارم - در صورتیکه
 در محوطه مجلس از طرف یکی از نمایندگان جنحه یا
 جنایتی بروز نماید رئیس مراتب را با اطلاع مجلس
 رسانیده و مذاکرات فی الفور قطع میشود

در صورتیکه نمایندگی مزبور بخواهد توضیحات بدهد
 اجازه داده میشود پس از آن بحکم رئیس از مجلس
 خارج شده و محلی که در ماده (۱۳۱) ذکر شد برود
 چنانچه اطاعت ننماید یا اینکه در مجلس فوغائی بفرود
 رئیس جلسه را ختم مینماید
 هیئات رئیسه و قوع جنحه و جنایات را بدیوانخانه
 اطلاع میدهد

فصل پانزدهم

در باب دوایر محاسبات

ماده صد و سی و پنجم - اداره
 مجلس در تحت دو شعبه منشعب میشود
 (۱) شعبه تقنینیه
 (۲) شعبه اداری
 شعبه تقنینیه عبارت است از دارالانشاء هیئات رئیسه

و دایره تحریر صورت مجلس و صورت مشروح
مجلس و دایره تند نویسی و دایره ارسال مراسلات
و مطبوعات راجع بقوانین

شعبه اداری عبارت است از دارالانشاء مباشرت و دایره
دفتر خانه و کتابخانه و صندوق و ابنیه مجلس

ماده صد و سی و هشتم - شعبه تقنینیه

در تحت ریاست و نظارت عالی رئیس مجلس است
ولی مخارجی که برای دوایر این شعبه لازم میشود
باید قبل از وقت بتصدیق مباشرین رسیده باشد

شعبه اداری در تحت ریاست و نظارت مباشرین است

ماده صد و سی و هفتم - تحقیق و تصفیة

محاسبات مجلس راجع بکمیسبون محاسبات است ولو
اینکه محاسبات تفریق نشده سابق باشد و نیز تفتیش کلیه اشیاء
منقوله مجلس برعهده کمیسبون مزبور است

بودجه مجلس را هر ساله مباشرین معین کرده بکمیسبون
محاسبات میدهند و کمیسبون پس از مذاقه و رسیدگی
برای تصویب آنرا در مجلس علنی بعرض میرساند
مخارج مجلس مانند بودجه مملکتی باید برای مدت
یکسال معین شود در آخر هر سال کمیسبون محاسبات
از انجام وظایف محوله راپورتی بمجلس میدهد

ماده صد و سی و هشتم - مباشرین از

از میان خود یک نفر برای محاسبات مخارج با انتخاب
معین میکنند

برای اینکه حوالات در صندوق مجلس کارسازی شود

اولاً باید در بودجه مجلس آن خرج تصویب شده باشد

ثانیاً اسنادیکه برای سحت خرج در نظامنامه

محاسبات مجلس معین شده است منضم بان حواله باشد

ثالثاً آن حواله باید بامضای مباشری که برای

محاسبات مخارج مجلس معین شده است رسیده باشد

فصل شانزدهم

در باب نظم داخلی و خارجی مجلس

اختیارات رئیس

ماده صدوسی و نهم - حفظ امنیت محوطه

مجلس محول بر رئیس است

عده قوای نظامی که برای این امر لازم است بسته بقرار

داد خود رئیس و در تحت او امر او است

ماده صد و چهارم - رئیس از طرف

مجلس حافظ و مجری قواعد نظم مجلس است

ماده صد و چهل و یکم - بغیر از وزراء

و معاونین ایشان و رئیس دارالانشاء و رئیس کابینه

هیئات رئیس و نیز رئیس و اعضاء دایره صورت

مجلس و رئیس و اعضاء دایره تند نویسان مجلس و

همچنین پیشخدمتان مخصوص اطاق مجلس هیچکس

بهیچ عنوان در موقع جلسه در محل مخصوص اجلاس

نمایندگان حق دخول ندارد

ماده صد و چهل و دوم - مخبرین جراید

و تماشاچیان با داشتن بلیط در محل مخصوص که خارج از

محل اجلاس نمایندگان برای آنها معین شده است

حق دخول دارند

ماده صد و چهل و سیم - مخبرین جراید

و تماشاچیان باید ساکت بنشینند و اگر از طرف یکی

از آنها علامت تکذیب یا تصدیق مشاهده شود فوراً

اخراج خواهد شد

ماده صد و چهل و چهارم - هر تماشاچی

که باعث اغتشاش مذاکرات یا اختلال نظم شود فوراً

بمحاکم مرجع جواب میشود

فصل هفدهم

در مسائل متفرقه

ماده صد و چهل و پنجم - هیئتهائیکه

مجلس صلاح میداند در بعضی از مواقع از طرف مجلس حضور بهم رسانند عده اعضاء آنها بسته بقرار داد مجلس است

ماده صد و چهل و ششم - در مواقعیکه

هیئات مزبوره مأمور گفتگو و مذاکره مطلبی نباشد از قبیل تبریک و تشریفات و غیره اعضاء آن هیأت بقرعه معین میشوند و رئیس یا یکی از نایبان رئیس و دو نفر از منشیان لزوماً جزء هیئات مزبوره هستند ولی در مواردیکه هیئات مأمور مذاکره و گفتگوئی است اعضاء آن بسته بانتخاب مجلس است

ماده صد و چهل و هفتم - هر نماینده

که بانتخاب او رسیدگی و صحت آن معلوم شده است می تواند از شغل نمایندگی استعفا بدهد

هرگاه نماینده قبل از رسیدگی استعفا بدهد این مسئله باعث توقیف رسیدگی نخواهد شد

ماده صد و چهل و هشتم - استعفا نامه

یعنی از رئیس مجلس نوشته میشود و رئیس در ظرف يك هفته آنرا باطلاع مجلس رسانیده و بعد سوادى برای وزیر داخله می فرستد

ماده صد و چهل و نهم - هیئات رئیسه

در باب ترتیب صورت مجلس و صورت مشروح مجلس و نیز در باب ترتیبات داخلی دوائر و تعیین شغل و تکالیف اجزاء نظامنامه مرتب خواهد کرد و نیز

مباشرن يك نظامنامه در باب محاسبات مجلس مرتب
کرده بمجلس پیشنهاد میکنند

ماده صد و پنجاهم - نظامنامه داخلی مجلس

مورخه بیست و نهم شعبان ۱۳۲۴ منسوخ و از درجه
اعتبار ساقط است

ماده الحاقیه

در انتخاباتیکه با کثرت نسی از طرف مجلس میشود
مرکاه یکی از منتخبین استعفاء دهد بجای او انتخاب
جدید خواهد شد

۴۷۴.۳۳